

Nr 63.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensioner åt en indelt furir vid Skaraborgs regemente och en f. d. indelt distinktionskorpral i Hallands regemente; given Stockholms slott den 20 januari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

G U S T A F.

Ivar Vennerström.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vennerström anför:

1:o.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd, till arméförvaltningens civila departement ingiven, den 19 juli 1932 dagtecknad skrivelse har *chefen för Skaraborgs regemente* gjort framställning om beredande av pension åt indelte furiren vid regementet Karl Melker Bäck.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Bäck, som är född den 5 juli 1867 och alltså över 65 år gammal, varit anställd vid Skaraborgs regemente

Bihang till riksdagens protokoll 1933. 1 saml. Nr 63.

såsom indelt soldat sedan den 1 april 1887 och således innehar en anställningstid av i det närmaste 46 år; att han sedan den 8 oktober 1918 eller under en tid av över 14 år varit i ständig tjänstgöring vid regementets matinrättning, under åren 1918—1926 såsom kökskorpral och därefter såsom köksmästare (i kokerskas ställe); att han under sin tjänstgöring, utom ersättning från roten, åtnjutit för indelt manskap stadgad dagavlöning och dagavlöningsstillägg; att han lider av kronisk ledgångsreumatism i höger axelled samt av lindrigare kronisk hjärtmuskelinflammation, i anledning varav hans arbetsförmåga är väsentligt nedsatt; samt att han på grund av nämnda sjukdomar inom kort måste lämna sin anställning vid regementet.

Tjänstförrättande chefen för västra arméfördelningen har tillstyrkt den gjorda framställningen.

Arméförvaltningens civila departement har med överlämnande av handlingarna i ärendet uti skrivelse den 13 september 1932 anført.

Chefen för Skaraborgs regemente hade såsom stöd för sin framställning bland annat åberopat, att 1923 års riksdag jämlikt skrivelse nr 183, punkten 14, beviljat indelte furiren vid samma regemente Carl August Thorsell, vilken innehaft enahanda befattning i regementets matinrättning som Bäck, särskild pension till sådant belopp, att pensionen jämte Thorsell tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa uppgått till 600 kronor. Såsom framginge av propositionen nr 213, punkten 14, till 1923 års riksdag hade Thorsell för sin tjänstgöring i regementets matinrättning uppburet en avlöning, som, fransett dyrtidstillägg, uppgått till i medeltal omkring 1,080 kronor för år. Nämnda belopp motsvarade ungefärligen, vad en indelt soldat, som vore inkallad till ständig tjänstgöring, uppbure i dagavlöning och dagavlöningsstillägg för år. Man kunde således utgå ifrån, att Thorsell för sin tjänstgöring i regementets matinrättning icke åtnjutit annan ersättning än den, som i allmänhet tillkomme den indelte soldaten vid så kallad ständig tjänstgöring. Han hade sålunda icke uppburet sådan avlöning, som tillkomme civil löntagare vid armén (arbetare vid ett regementes förråd, verkstad eller dylikt). I de handlingar, som legat till grund för riksdagens beslut och över vilka civila departementet ej beretts tillfälle att yttra sig, hade intet antytts ifråga om arten av Thorsells avlöningsförmåner, vilket torde kunna förklara riksdagens förenämnda beslut. Vid sådant förhållande torde ifrågavarande riksdagsbeslut icke kunna anses prejudicerande för här föreliggande pensionsfråga. I motsatt fall borde, icke annat än vad departementet kunde finna, varje indelt soldat, som under en följd av år varit inbeordrad till ständig tjänstgöring, beredas särskild pension utöver det vanliga soldatunderhållet. Departementet erinrade i detta sammanhang därom, att dåvarande chefen för Norra skånska infanteriregementet i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse, över vilken civila departementet den 3 november 1925 avgivit utlåtande, hemställt om förbättrade pensionsförmåner för sådana i tjänst varande indelta soldater, vilka fullgjort mera omfattande tjänstgöring utöver den ordinarie. Liknande framställning hade sedermera gjorts år 1931 av en del indelta soldater vid nämnda regemente. Båda framställningarna hade av Kungl. Maj:t avslagits genom särskilda beslut den 21 december 1928 respektive den 4 december 1931. På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn till de vittgående konsekvenser ett tilldelande av särskild

pension i förevarande fall skulle medföra, ansåge sig departementet icke kunna tillstyrka proposition till riksdagen om beredande av dylik pension åt Bäck.

Statskontoret, som den 26 september 1932 avgivit utlåtande i ärendet, har anført.

I förevarande framställning hade åberopats, att 1923 års riksdag i anledning av därom i proposition nr 213 framställt förslag beviljat pension åt en köksmästare Thorsell under liknande omständigheter, som förelåge i fråga om Bäck. Enligt vad av propositionen framginge, hade statskontoret i utlåtande den 13 februari 1923 framhållit, att Thorsells arbete vid regementets matinrättning fullgjorts i hans egenskap av furir vid regementet och att det gällde beviljande åt honom av en tilläggspension för hans långa och väl vitsordade militära anställning. Med hänsyn till de konsekvenser det skulle kunna medföra att åt Thorsell utverka pension utöver den, som författningsenligt tillkomme honom från Vadstena krigsmanshuskassa, hade det syntes statskontoret knappast tillrädligt att bifalla då förevarande framställning. Emellertid hade frågan framlagts för riksdagen i nämnda proposition, däri framhållits, att den omständigheten, att Thorsell alltjämt kvarstått såsom indelt, icke syntes böra utgöra hinder för att honom beredes särskild pension i anledning av hans arbete vid regementets matinrättning. Med framställningen hade avsetts, att Thorsell skulle bliva berättigad att å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att pensionen, jämte vad honom kunde bliva tilldelat från Vadstena krigsmanshuskassa, uppginge till sammanlagt 600 kronor. Riksdagen, som med hänsyn till de särskilda omständigheter, som i då förevarande fall åberopats, funnit sig böra medgiva, att Thorsell finge, ehuru han såsom indelt furir vore berättigad till understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, åtnjuta särskild pension i anledning av sin tjänstgöring vid regementets matinrättning, hade bifallit, vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit.

På grund av vad sålunda förekommit och då omständigheterna beträffande Bäck syntes i allt huvudsakligt alldeles enahanda som i fråga om Thorsell, förefölle det statskontoret ofrånkomligt, att jämväl åt Bäck utverkades liknande pension, som beviljats Thorsell. Emellertid hade Thorsells förmån förhöjts enligt bestämmelserna i kungörelserna nr 360/1922 om pensions-tillägg och nr 280/1925 om ny pension med påföljd, att Thorsells pension från allmänna indragningsstaten, inberäknat vad han åtnjote i understöd från Vadstena krigsmanshuskassa (260 kronor) men oberäknat dyrtidstillägg, numera uppginge till 972 kronor ($600 - 260 = 340 + 180 + 102 + 100 = 722 + 260 = 982$, avjämnat till närmast lägre med tolv jämnt delbara kronor); och syntes enahanda förmån böra beredas Bäck. Statskontoret hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Bäck finge från och med månaden näst efter den, under vilken han erhöle avsked från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att pensionen jämte vad honom kunde bliva tilldelat från Vadstena krigsmanshuskassa uppginge till sammanlagt 972 kronor.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att 1923 års riksdag i ett med det föreliggande likartat fall beviljat särskild pension av statsmedel åt indelte furiren vid Skaraborgs regemente C. A. Thorsell. Dennes pension uppgår numera till 972 kronor, inklusive vad Thorsell uppbär i underhåll från Vad-

stena krigsmanshuskassa, och har statskontoret föreslagit, att enahanda belopp måtte tillerkännas indelte furiren Bäck. För egen del tillstyrker jag, att Bäck efter avskedet må komma i åtnjutande av särskild pension i anledning av hans arbete vid Skaraborgs regementes matinrättning. Då emellertid Bäck varit i ständig tjänstgöring vid regementet under en tid, som med omkring två år understiger motsvarande tjänstgöringstid för Thorsell, har jag ansett, att pensionen i nu förevarande fall bör bestämmas till något lägre belopp än det av statskontoret ifrågasatta, och får jag i sådant hänseende föreslå en pension av 948 kronor för år, inberäknat vad Bäck kan komma att uppbära från Vadstena krigsmanshuskassa.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att indelte furiren vid Skaraborgs regemente Karl Melker Bäck må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller avsked från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma, tillika med honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa, uppgår till sammanlagt 948 kronor.

2:o.

I en till Kungl. Maj:t ställd, till arméförvaltningens civila departement ingiven, den 13 september 1932 dagtecknad skrivelse har *chefen för Hallands regemente* gjort framställning om beredande av pension åt f. d. indelte distinktionskorpralen i regementet Johan Edvin Josefsson Högberg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Högberg, som är född den 2 juli 1866 och alltså över 66 år gammal, varit anställd vid Västgötadals och Hallands regementen såsom indelt soldat sedan den 10 mars 1888; att han till följd av oduglighet till krigstjänst på grund av sjukdom (epilepsi) erhållit avsked den 7 september 1932 efter en sammanlagd tjänstetid av omkring 44½ år; att han under en sammanlagd tid av över 23 år eller från och med den 7 maj 1907 till och med den 9 mars 1925 samt sedan den 6 juni 1927 intill tidpunkten för avskedet varit i ständig tjänstgöring vid Hallands regementes matinrättning; att han under sin tjänstgöring, utom ersättning från roten, åtnjutit för indelt manskap stadgad dagavlönning och dagavlönings-tillägg; att vederbörande regementsläkare i ett den 10 september 1932 dagtecknat intyg såsom sin åsikt uttalat, att det icke torde kunna helt uteslutas, att den militära tjänsten kunde hava bidragit till uppkomsten av Högbergs sjukdom; samt att Högberg uppbär understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.

Chefen för södra arméfördelningen har tillstyrkt den gjorda framställningen.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava med överlämnande av handlingarna i ärendet uti skrivelse den 12 oktober 1932 anført.

Enär Högberg vid avskedet fyllt 66 år och tjänat kronan i över 20 år, komme underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa, oberoende av sjukdom, att beredas honom med 100 kronor för år från och med den 1 oktober 1932. Från och med den 1 augusti 1933 eller från och med månaden näst efter den, då han fyllt 67 år, utginge underhållet med 200 kronor årligen. Härutöver komme Högberg i åtnjutande av dels dyrtidstillägg med 150 kronor för år, dels vicekorpralstillägg med 30 kronor för år, dels slutligen, därest han är i behövande omständigheter, pensionstillägg med 50 kronor om året. Sistnämnda tillägg utginge dock under nämnda förutsättning först från och med den 1 augusti 1933. Högbergs underhåll från och med sistnämnda dag torde följaktligen komma att utgå med 430 kronor för år räknat.

Enligt föreskrifterna i kungl. brev den 6 maj 1881 angående ändrade bestämmelser om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa utgjorde högsta underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa, som kunde ifrågakomma på grund av sjukdom, ådragen i tjänsten, 100 kronor för år. Även om Högberg alltså skulle hava ådragit sig sin nuvarande sjukdom i tjänsten, kunde högre underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa icke tillerkännas honom än det, vartill han enligt vad ovan angivits vore berättigad.

Enligt §§ 1 och 2 av förordningen den 18 juni 1927 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, finge indelt manskap, som under militärtjänstgöring ådragit sig sjukdom, komma i åtnjutande av ersättning enligt i förordningen stadgade grunder. Ersättningsanspråk, som grundades på sjukdom, som yppats före den 1 januari 1928, bedömdes emellertid enligt äldre bestämmelser d. v. s. i förevarande fall enligt bestämmelserna i ovannämnda kungl. brev den 6 maj 1881. Enär Högbergs sjukdom yppats redan år 1924, torde följaktligen, även om sjukdomen ådragits i tjänsten, någon ersättning enligt förordningen icke kunna ifrågakomma. Någon anledning för departementet och sjukvårdsstyrelsen att i föreliggande fall tillstyrka dispens från ovannämnda bestämmelse i fråga om ersättningsanspråk föreläge icke, så mycket mindre som det icke visats eller ens gjorts sannolikt, att militärtjänsten orsakat sjukdomens uppkomst eller bidragit till dess utveckling.

På grund av vad sålunda anförts hemställde departementet och sjukvårdsstyrelsen, att förevarande framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Statskontoret, som den 8 november 1932 avgivit utlåtande i ärendet, har anført.

Såsom av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse framhållits, torde Högberg icke kunna till följd av sin sjukdom, även om den kunde anses ådragen i tjänsten, erhålla högre underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa än som eljest tillkomme honom, och ej heller bekomma ersättning i annan form för nämnda sjukdom. Däremot ville det synas statskontoret, som om den omständigheten, att Högberg under en sammanlagd tid av över 23 år haft ständig tjänstgöring vid regementet i stället för att tjänsten för indelt manskap i regel ej krävde mer än någon månads tjänstgöring varje år, skulle kunna anses vara av beskaffenhet att billigtvis böra föranleda till någon pensionsförmån. I liknande fall hade sådan förmån utverkats. Exempelvis hade 1927 års riksdag i anledning av propositionen nr 135, punkten 5, medgivit, att slöjdförmanen vid Upplands infanteri-

regementes intendenturverkstäder P. E. Sand finge åtnjuta pension till så stort belopp, att densamma tillika med vad av honom åtnjöttes från Vadstena krigsmanshuskassa komme att uppgå till sammanlagt 1,260 kronor årligen, och 1928 års riksdag hade lämnat ett dylikt medgivande i anledning av propositionen nr 57, punkten 5, angående pension åt förre skraddarmästaren A. Struts.

Därest Högbergs entledigande från sin anställning vid Hallands regemente varit föranlett därav, att han blivit övertalig genom 1925 års nya försvarsorganisation, hade han enligt kungörelsen nr 10/1926 kommit i åtnjutande av förtidspension till sammanlagt belopp av 996 kronor (grundbelopp 680 kronor för 15 tjänstår, tillägg för ytterligare 8 tjänstår 160 kronor och förhöjning I enligt kungörelsen nr 280/1925 159 kronor = 999 kronor, efter avjämfning till närmast lägre med tolv i helt krontal jämnt delbara belopp, 996 kronor). Ett motsvarande belopp syntes böra tillkomma Högberg, när han vid framskriden ålder och drabbad av sjukdom nödgats lämna sitt arbete vid regementet. Statskontoret hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Högberg finge från och med den 1 oktober 1932 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma tillika med vad av honom åtnjöttes från Vadstena krigsmanshuskassa komme att uppgå till 996 kronor.

Under återopande i tillämpliga delar av vad jag under nästföregående punkt anfört tillstyrker jag, att Högberg må komma i åtnjutande av särskild pension av statsmedel i anledning av hans arbete vid Hallands regementes matinrättning. Med hänsyn till den jämförelsevis långa tid — 23 år — han varit i ständigt tjänstgöring vid regementet, har det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet synt mig något för lågt beräknat, särskilt vid en jämförelse med det i föregående punkt föreslagna pensionsbeloppet för indelte furiren Bäck, som allenast varit i ständigt tjänstgöring under omkring 14 år. Jag får därför förorda, att pensionen för Högberg bestämmes till ett årligt belopp av 1,056 kronor, inberäknat vad han äger eller må komma att uppbära i underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. Pensionen torde böra utgå från och med månaden näst efter den, varunder Högberg erhållit avsked, eller från och med den 1 oktober 1932.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. indelte distinktionskorpralen i Hallands regemente Johan Edvin Josefsson Högberg må från och med den 1 oktober 1932 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma, tillika med honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa, uppgår till sammanlagt 1,056 kronor.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämna, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Alf Ewerlöf.